

**SOSYAL MEDYA İLE İLGİLİ YAPILAN EĞİTİM
ARAŞTIRMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ**
**A BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF EDUCATIONAL
RESEARCHES ABOUT SOCIAL MEDIA**

*Erkan YEŞİLTAS**
*Gülşah ŞEKER***

Özet

Bu araştırmanın amacı sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarını bibliyometrik açıdan incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma sürecinde Web of Science (WoS) veri tabanlarında “Social Media” anahtar kelimesi kullanılarak araştırma temalarında arama yapılmıştır. Arama kriteri olarak “doküman başlığı, özet, anahtar kelime” seçilmiştir. Araştırmaya 2007-2021 yılları arasında yayımlanan yayınlar dâhil edilmiştir. WoS’ta eğitim araştırmaları kategorisinde yer alan 3861 akademik çalışmaya ait bibliyometrik veri, çalışmanın veri setini oluşturmaktadır. Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre; sosyal medya ile ilgili yapılan eğitim araştırmaları 2008 yılı sonrasında, ilerleyen yıllara paralel bir şekilde artmıştır. Sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarında en sık yayın yapılan diller sırasıyla İngilizce, İspanyolca ve Portekizce, en çok yapılan akademik çalışma ise makale, bildiri ve kitap bölümüdür. Michigan Eyalet Üniversitesi, Florida Eyaleti Üniversite Sistemi ve Kuzey Carolina Üniversitesi en çok yayın yapan araştırmacıların bulunduğu kurumlardır. Türkiye’de ise Hacettepe Üniversitesi sosyal medya ilgili eğitim araştırmaları alanında en çok yayın yapan yazarların çalıştığı kurumdur. ABD, İngiltere ve Avustralya ise sırasıyla sosyal medya ile ilgili eğitim

* Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, Sivas /TÜRKİYE erkanyesiltas@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6720-3684

** Öğr. Gör., Bayburt Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü Çocuk Gelişimi Programı, Bayburt / TÜRKİYE gulsahsekerseker@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7265-9734

araştırmalarının en çok yayımlandığı üç ülkedir. 2010 yılı sonrasında yayımlanan akademik yayınların atıf sayılarında, her geçen yıl bir öncekine kıyasla artış söz konusudur. Sosyal medya ile ilgili yapılan eğitim araştırmalarında en çok kullanılan anahtar kelimeler ise “sosyal medya”, “yükseköğretim”, “Facebook”, “Twitter”, “e-öğrenme”, “sosyal ağlar” ve “Web 2.0” kavramlarıdır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, eğitim, bibliyometrik analiz, Web of Science

Abstract

The purpose of this study is to examine the educational researches published about social media from a bibliometric perspective. The study used the case study design, which is a qualitative research design. The keyword “Social Media” was searched in research topics in the Web of Science (WoS) database. “Document title”, “abstract” and “keyword” were chosen as search criteria. Studies published between 2007 and 2021 were included in the analysis. The bibliometric data of 3861 academic studies contained in WoS educational researches category constitute the data set of the study. The study found that educational researches on social media especially as of 2008 and this trend continued in the following years. The most frequent languages of publication in the field of social media in education are English, Spanish and Portuguese, respectively, and the most frequent types of academic research are articles, papers, and book chapters. Michigan State University, Florida State University System and University of North Carolina are the affiliations with the highest number of publishing researchers. In Turkey, Anadolu University is the affiliation with the biggest number of authors publishing research about social media in education. The USA, England and Australia are the three countries where studies about social media in education are published the most, respectively. The number of citations of academic studies published after 2010 is increasing every passing year. The most frequently used keywords in academic studies on media literacy in education are the concepts of “social media”, “higher education”, “Facebook”, “Twitter”, “e-learning”, “social networks” and “Web 2.0”.

Keywords: Social media, education, bibliometric analysis, Web of Science

Giriş

Her geçen gün bireylerin hayatında daha önemli bir yer edinen internetin, kullanılma nedenleri arasında sosyal medya platformları öne çıkmaktadır. Karşılıklı etkileşime izin veren Web 2.0 teknolojileri temelinde kurulmuş olan sosyal medya; daha derin sosyal etkileşime, topluluk oluşturulmasına ve işbirlikli projeler kurulmasına imkân

tanıyan web siteleri olarak tanımlanmaktadır (Aydın & Çelik, 2017, s. 83). Sosyal medya uygulamaları, içeriği kullanıcı tarafından belirlenebilen, anlık mesajlaşma ve etkileşime imkân vermektedir (Çalapkulu & Şimşek, 2019, s.172). Sosyal medyada paylaşılan fotoğraf, metin ya da video formatındaki bir içerik kısa sürede sınırları aşarak neredeyse tüm dünyada yayılmaktadır (Eshetu, 2019, s. 35). Sosyal medyanın insanlara sağladığı duygu ve düşüncelerini ifade edebilme ve toplumda kendine bir yer edinme imkânı da çok sevilmiştir (Konuk & Günütaş, 2019, 1). İnsanlar böylelikle yalnızlık duygusundan biraz olsun arınmış hissetmektedir.

Bütün bu özellikleriyle sosyal medya, her yaş grubundan çok sayıda insanın vaktinin önemli bir kısmını geçirdiği ortamlar durumundadır (Okumuş, 2019, s. 505). Günümüzde gelinen noktada son dakika gelişmeleri sosyal medyadan takip edilmekte, diğer insanlarla iletişimin çoğu sosyal medya üzerinden gerçekleşmekte ve hatta yeni arkadaşlıklar sosyal medya üzerinden kurulmaktadır (Utma, 2018, s.1219). Türkiye’de YouTube, Facebook, Instagram, WhatsApp ve Twitter başta olmak üzere sosyal medya platformlarını her yaş grubundan insanın kullandığı görülmektedir. Özellikle güne başlar başlamaz sosyal medya bildirimlerini kontrol eden genç nüfus için sosyal medya kullanımı dikkat çekici bir boyuta ulaşmıştır. Sosyal medya üzerinden iletişim, oyun oynama, alışveriş gibi birçok faaliyeti gerçekleştiren bireyler, son yıllarda bilgi edinmek amacıyla da sosyal medyadan yararlanmaya başlamışlardır (Demir & Kumcağız, 2019, s. 24).

Hızla yayılan sosyal medya, günlük hayatımızın her alanına etki etmektedir. Bu alanlardan biri de kuşkusuz eğitimidir. Öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri üzerinde sıklıkla dile getirilen sosyal medyanın hızlı iletişimi sağlama, zaman-mekân kısıtlamasını ortadan kaldırma, bilgiye kolay erişim sağlama, kendini ifade etme imkânı sunma gibi birçok olumlu etkisi de bulunmaktadır (Çömlekçi, 2019, s. 1550). Bu nedenle gelecek yıllarda eğitim-öğretim süreçlerinde sosyal medyadan daha fazla yararlanılacağı ve hatta kullanımının bir gereklilik olacağı düşünülmektedir (Yaylak & İnan, s. 24). Bununla birlikte sosyal medyada dijital şiddet, siber zorbalık, bilgi kirliliği, ticari riskler gibi birçok olumsuz etkinin de bulunduğu gözden kaçırılmamalıdır (Kartal, Yazgan & Kıncal, 2017, s. 358). Bu olumsuz özellikleri ile öne çıkan sosyal medya gençlerin uzak tutulması gereken bir mecra gibi değerlendirilse de bunun artık çok mümkün olmayacağı ortadır. Bu

durumda güncelliğini koruması, öğrencileri ile aynı dili konuşması gereken eğitimcilerin de sosyal medyayı görmezden gelmesi ve ısrarla uzak kalmaya çalışması hatalı bir tutum olacaktır. Aynı şekilde eğitim üzerine çalışan bilim insanlarının da sosyal medya gerçeğini kabul ederek, eğitim üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedefledikleri araştırmalar gerçekleştirmesi önem arz etmektedir.

Bilimsel bilgilerin yayılmasında önemli bir yeri olan bilimsel çalışmalar, bilim insanlarının elde ettiği bulguları akademik camia ile paylaşmasını sağlamaktadır (Karagöz & İkoç Ardıç, 2019, s.420). Uluslararası atıf dizinleri, bu bilimsel araştırmalar ve araştırmacıların kalite belgesi olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle akademik araştırmaların veri tabanlarında ele alınması önemlidir. Akademik konuların ve çalışmaların en önemli uluslararası veri tabanlarından biri olan Web of Science (WoS)'taki durumlarının incelenmesi de önemlidir (Şeref & Karagöz, 2019, s. 214). Bu araştırmada WoS'ta yer alan sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının bibliyometrik analizi yapılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde eğitimde, Türkçe eğitimi akademik alanına (Şeref & Karagöz, 2019); Ana Dili Eğitim Dergisi'nde yayımlanan makalelere (Karagöz & İkoç Aydın, 2019); Değerler Eğitimi Dergisi'nde yayımlanan makalelere (Karagöz ve Şeref, 2019); okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili yapılan çalışmalara (Kozan, 2020), eleştirel düşünme üzerine yazılan lisansüstü tezlere (Batur ve Özcan, 2020); artırılmış gerçeklikle ilgili hazırlanan tezlere (Altınpulluk, 2018); sürdürülebilir kalkınma ve eğitim alanında yapılan çalışmalara (Doğru & diğerleri, 2019); din eğitimi çalışmalarına (Aybey, 2018); coğrafi işaret konusunda yazılmış lisans üstü tezlere (Köşker, 2020); medya okuryazarlığı ile ilgili eğitim araştırmalarına (Yeşiltaş & Yılmaz, 2021) yönelik bibliyometrik analiz yapıldığı görülmektedir. Eğitim üzerindeki etkisini her geçen gün hissettiren sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarına yönelik yapılmış bir bibliyometrik analize ise alanyazında rastlanmamıştır. Bu araştırmanın amacı, sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının eğilimlerinin bibliyometrik analiz ile açıklanmasıdır.

Bu bağlamda, araştırmanın amacı 2007-2021 yılları arasında sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarından ve Web of Science (WoS) veri tabanlarında indekslenen yayınları bibliyometrik olarak analiz etmektir. Araştırma, bütüncül bir yoruma ulaşılabilme amacıyla

2007-2021 yılları arasındaki 14 yıllık zaman dilimini kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarının yıllara göre sayısal dağılımı nasıldır?
- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarının hazırlandıkları dillere göre dağılımları nasıldır?
- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarının yayın türlerine göre dağılımları nasıldır?
- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarının yazarlarının çalıştığı kurumlara göre dağılımları nasıldır?
- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarının yayımlandığı kaynaklara göre dağılımları nasıldır?
- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarının yayımlandığı ülkelere göre dağılımları nasıldır?
- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarında en sık kullanılan anahtar kelimeler nelerdir?
- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarının yıllara göre atıf sayıları nedir?
- Sosyal medya ile ilgili yayımlanan eğitim araştırmalarının referans ortak atıf ağı nasıl şekillenmektedir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasıyla gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması sınırlı bir sistemin nasıl işlediği ya da çalıştığı hakkında sistematik olarak bilgi toplamak için birden fazla veri toplama biçimini kullanan, bu sınırlı sistemin derinlemesine araştırılmasına olanak veren metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010, s.582). Johnson ve Christensen (2014, s.395) durum çalışmasını bir ya da daha fazla duruma ilişkin detaylı bir açıklama ve analiz ortaya koyan bir araştırma türü olarak tanımlamaktadırlar. Bu çalışmada sosyal medya ilgili eğitim araştırmaları bibliyometrik parametreler

açısından incelenip mevcut durum ortaya koyulmak istendiği için durum çalışması deseni benimsenmiştir.

Veri toplama Aracı

Bu çalışmanın veri toplama aşamasında Web of Science (WoS) veritabanları kullanılmıştır. “Thomson Reuters Institute of Scientific Information (ISI)” ürünü olan Web of Science, 1960'larda Eugene Garfield tarafından oluşturulan Science Citation Index'ten doğmuştur (Chadegani, & diğerleri, 2013, s.19). Günümüzde Web of Science, 37.000'in üzerinde dergiyi ve 171 milyondan fazla kaydı içermekte ve dergilerden, konferanslardan, raporlardan, kitaplardan ve kitap serilerinden toplanan farklı bilgileri içeren farklı atıf veri tabanlarından (SCI, SSCI, SCI-Expanded, AHCI, ESCI, CPCI-S, CPCI-SSH, BKCI-S, BKCI-SSH) çeşitli veriler içermektedir. Çalışma sürecinde Web of Knowledge Web sayfasında tüm WoS veri tabanlarında “Social Media” anahtar kelimesi kullanılarak araştırma temalarında arama yapılmıştır. Arama kriteri olarak “doküman başlığı, özet, anahtar kelime” seçilmiştir. Çalışma bütüncül bir yoruma ulaşılabilme amacıyla 2007-2021 yılları arasındaki 14 yıllık zaman dilimini kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Arama sonucunda “Eğitim/Eğitim Araştırmaları” kategorisinde yer alan 3861 akademik çalışmaya ait bibliyometrik veri çalışmanın veri seti olarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada veri analizi tekniği olarak bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Pritchard, bibliyometrik analiz matematiğinin ve istatistiksel yöntemlerin kitaplara ve diğer bilimsel iletişim araçlarına uygulanması olarak ifade etmiştir (Pritchard, 1969).

Çalışmada 2007'den 2021'e kadar olan dönemde sosyal medya ile ilgili olarak yayımlanmış olan toplam 3861 eğitim araştırması, bibliyometrik göstergeler açısından incelenerek kategorize edilmiştir. Kategorize edilen verilere ilişkin yüzde ve frekanslar hesaplanmıştır.

Sosyal medya ile ilgili 3861 eğitim araştırmasının anahtar kelimelerinin sosyal ağ analizi bibliyometrik analiz araçlarından VOSviewer (Version 1.6.16) paket programı aracılığıyla görselleştirilmiştir.

VOSviewer, ağ verilerine dayalı haritalar oluşturmak ve bu haritaları görselleştirerek keşfetmek için kullanılan bir yazılım aracıdır. VOSviewer'ın işlevleri şu şekilde özetlenebilir:

- Ağ verilerine dayalı haritalar oluşturma: Bilimsel yayınlar, bilimsel dergiler, araştırmacılar, araştırma kuruluşları, ülkeler, anahtar kelimeler ya da terimlerden oluşan ağlar oluşturmak için kullanılabilir. Bu ağlardaki öğeler ortak yazarlık, birlikte bulunma, alıntı, bibliyografik eşleştirme veya ortak alıntı bağlantılarıyla birbirine bağlanabilir.

- Haritaları görselleştirme ve keşfetme: VOSviewer, bir haritanın üç farklı şekilde görselleştirmesini sağlar: Ağ görselleştirme, katman görselleştirme ve yoğunluk görselleştirme (Van Eck ve Waltman, 2013, s.3).

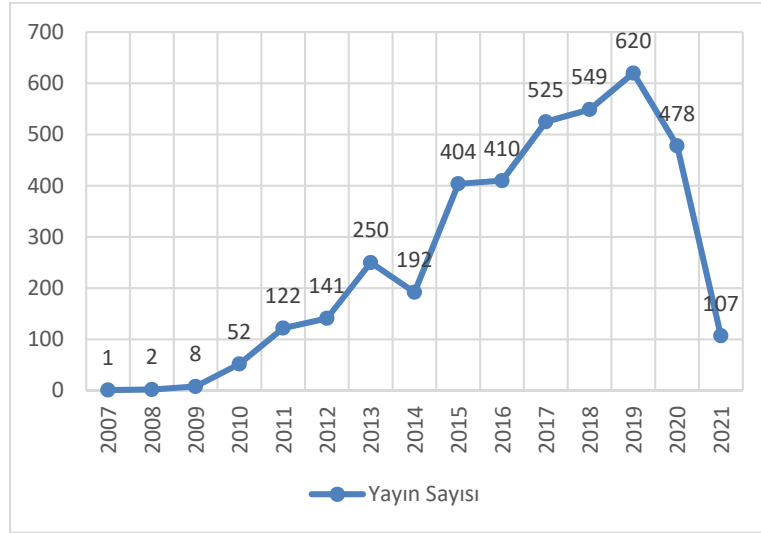
Bulgular

Web of Science veri tabanlarında sosyal medya ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalar tarandığında araştırmaların büyük bir kısmının (%70,22) Eğitim/Eğitim Araştırmaları kategorisinde yer aldığı görülmektedir.

Yayın Sayısı

WoS'ta yer alan sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının yıl bazında dağılımı Grafik 1'de yer almaktadır.

Grafik 1'de yer alan verilere göre eğitim araştırmalarında sosyal medya ilgili olarak en fazla yayın yapılan yıllar 2019 (f=620) ve 2018 (f=549) olmuştur. Daha sonra sırasıyla 2017 (f=525), 2020 (f=478) ve 2016 (f=410) yılları gelmektedir. Grafik bir bütün olarak değerlendirildiğinde 2007 yılı itibariyle eğitim araştırmalarında sosyal medya konusunun ele alınmaya başlandığı ilerleyen yıllarla birlikte bu konuda yapılan bilimsel yayınların 2014 ve 2020 yıllarındaki kısmi düşümlere rağmen yıllara paralel olarak artış gösterdiği söylenebilir. Bir istisna olarak 2021 yılına ait yayın sayısının düşük görülme sebebi ise çalışmanın yapıldığı tarihle ilişkilidir.

Grafik 1. Sosyal Medya ile İlgili Eğitim Araştırmalarının Yıllara Göre Sayısal Dağılımı (Mayıs, 2021)

Yayın Dili

WoS'ta yer alan sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının hazırlandıkları dillere dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Sosyal Medya ile İlgili Eğitim Araştırmalarının Hazırlandıkları Dillere Göre Dağılımı (Mayıs, 2021)

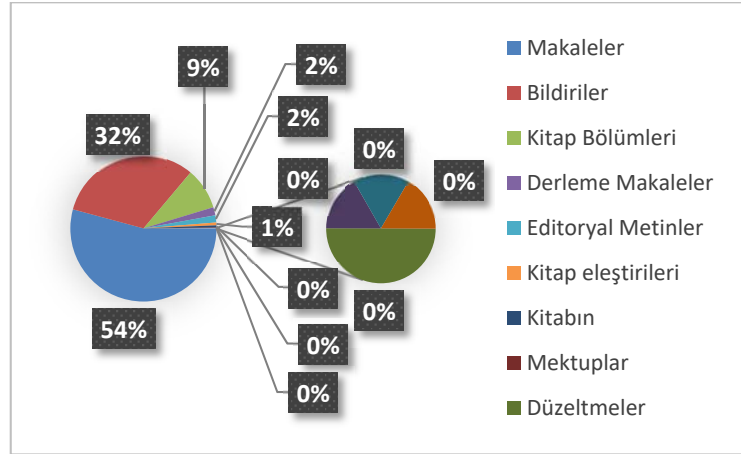
Yayın Dili	f	%
İngilizce	3714	96,193
İspanyolca	88	2,279
Portekizce	23	0,596
Rusça	12	0,311
Türkçe	7	0,181
Çince	6	0,155
Fransızca	4	0,104
Lehçe	3	0,078

Bulgarca	1	0,026
Endonezya dili	1	0,026
Letonca	1	0,026
Slovençe	1	0,026

Tablo 1’de yer alan veriler incelendiğinde sosyal medya ile ilgili olarak yapılan eğitim araştırmalarında en sık yayın yapılan dillerin başında İngilizce (f=3714) ve İspanyolca (f=88) gelmektedir. En sık yayın yapılan dillerin başında gelen İngilizce dilinde yayın sayısının diğer dillere nispeten bu kadar fazla olmasının sebebi, İngilizce’nin bir bilim dili olarak yaygın kullanımı ve WoS veritabanlarında indekslenen dergilerin yayın dili tercihleri olduğu söylenebilir.

Yayın Türü

WoS’ta yer alan sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının yayın türlerine göre dağılımı Grafik 2’de yer almaktadır.

Grafik 2. Sosyal Medya ile İlgili Eğitim Araştırmalarının Yayın Türlerine Göre Dağılımı (Mayıs, 2021)

Grafik 2’de yer alan veriler incelendiğinde sosyal medya ile ilgili olarak yayımlanan eğitim araştırmalarının büyük bir kısmını makalelerin (%54) oluşturduğu sonrasında en sık yayın yapılan diğer türlerin ise sırasıyla bildiri (%32) ve kitap bölümleri (%9) olduğu görülmektedir.

Yazarların Kurumları

WoS'ta yer alan sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının yazarlarının çalıştığı kurumlara göre dağılımı Tablo 2'de yer almaktadır. Bu kategoride yer alan kurum sayısının fazla (f=2649) olması nedeniyle tabloda yalnızca yayın sayısına göre ilk 10 kuruma yer verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Medya ile İlgili Eğitim Araştırmaları Yapan Yazarların Kurumları- İlk 10 Kurum (Mayıs, 2021)

Kurum	f	%
Michigan Eyalet Üniversitesi	52	1,347
Florida Eyaleti Üniversite Sistemi	52	1,347
Kuzey Carolina Üniversitesi	49	1,269
Londra Üniversitesi	45	1,166
Gürcistan Üniversite Sistemi	43	1,114
Kaliforniya Üniversitesi Sistemi	40	1,036
Pennsylvania İngiliz Milletler Topluluğu Yükseköğretim Sistemi PCSHE	39	1,010
California Eyalet Üniversite Sistemi	37	0,958
Pensilvanya Devlet Üniversitesi	30	0,777
Elon Üniversitesi	28	0,725

Tablo 2'de yer alan veriler incelendiğinde sosyal medya ile ilgili olarak yayın yapan yazarların çalıştığı ya da desteklediği kurumların başında Michigan Eyalet Üniversitesi – ABD (f=52), Florida Eyaleti Üniversite Sistemi – ABD (f=52) ve Kuzey Carolina Üniversitesi – ABD (f=49) yer almaktadır. Bu kategoride listelenen 61 Türkiye kurumundan ilk 10'u ve bu kurumların 2649 kurum arasındaki sıralamaları tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Medya ile İlgili Eğitim Araştırmaları Yapan Yazarların Kurumları – Türkiye İlk 10 Kurum (Mayıs, 2021)

Kurum	f	%
95. Hacettepe Üniversitesi	11	0,285
111. Anadolu Üniversitesi	10	0,259
291. Yıldız Teknik Üniversitesi	6	0,155
364. Akdeniz Üniversitesi	4	0,104
366. Ankara Üniversitesi	4	0,104
389. Gazi Üniversitesi	4	0,104
399. İstanbul Üniversitesi	4	0,104
407. Marmara Üniversitesi	4	0,104
483. Ahi Evran Üniversitesi	3	0,078
487. Atatürk Üniversitesi	3	0,078

Tablo 3’de yer alan veriler incelendiğinde ülkemizde sosyal medya ile ilgili olarak yayın yapan yazarların çalıştığı ya da desteklendiği kurumların başında Hacettepe Üniversitesi (f=11), Anadolu Üniversitesi (f=10) ve Yıldız Teknik Üniversitesi’nin (f=6) geldiği görülmektedir.

Kaynaklar

WoS’ta yer alan sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının yayımlandığı kaynaklara göre dağılımı Tablo 4’de yer almaktadır. Bu kategoride yer alan kaynak sayısının fazla (n=1167) olması nedeniyle tabloda yalnızca yayının sayısına göre ilk 10 kaynağa yer verilmiştir.

Tablo 4. Sosyal Medya ile İlgili Yapılan Eğitim Araştırmalarının Yayımlandığı Kaynaklar- İlk 10 Kaynak (Mayıs, 2021)

Kaynak İsmi	f	%
Inted Proceedings	261	6,760
Edulearn Proceedings	209	5,413
Iceri Proceedings	131	3,393

Procedia Social And Behavioral Sciences	80	2,072
Computers Education	67	1,735
Education And Information Technologies	67	1,735
Advances In Social Science Education And Humanities Research	66	1,709
Elearning And Software For Education	62	1,606
Proceedings On The European Conference Of E Learning	47	1,217
Comunicar	46	1,191

Tablo 4’de yer alan veriler incelendiğinde sosyal medya ile ilgili olarak yayın yapılan kaynakların başında *Inted Proceedings* (f=261), *Edulearn Proceedings* (f=209), *Iceri Proceedings* (f=131) ve *Procedia Social And Behavioral Sciences*’nin (f=280) geldiği görülmektedir. Tablodan da anlaşıldığı üzere ilgili konuda en çok yayına yer veren ilk 3 kaynak sempozyum/kongre bildiri kitaplarıdır.

Ülkeler

WoS’ta yer alan sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının yayımlandığı ülkelere göre dağılımı Tablo 5’de yer almaktadır. Bu kategoride yer alan kaynak sayısının fazla (n=110) olması nedeniyle tabloda yalnızca yayın sayısına göre ilk 10 ülkeye yer verilmiştir.

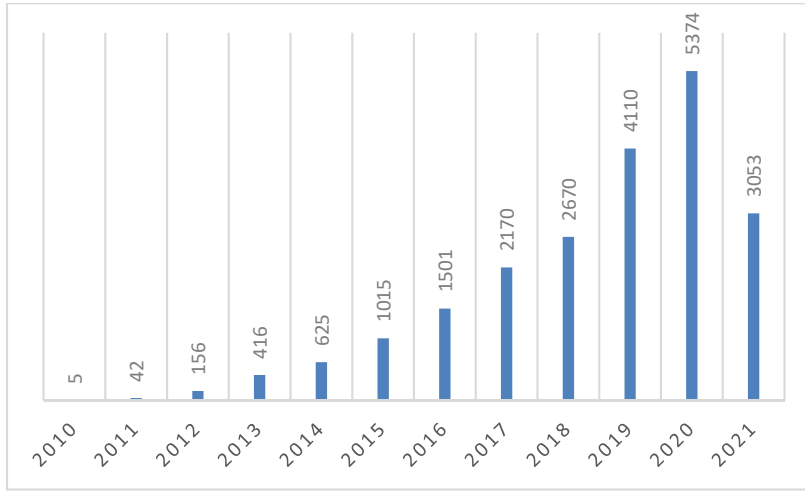
Tablo 5. Sosyal Medya ile İlgili Yapılan Eğitim Araştırmalarının Yayımlandığı Ülkeler - İlk 10 Ülke (Mayıs, 2021)

Ülkeler	f	%
Amerika Birleşik Devletleri	1092	28,283
İngiltere	358	9,272
Avustralya	252	6,527
İspanya	243	6,294
Çin Halk Cumhuriyeti	182	4,714
Romanya	174	4,507
Kanada	171	4,429

gücü=433), eğitim (Bağlantı gücü=347), teknoloji (Bağlantı gücü=321), e-öğrenme (Bağlantı gücü=272), sosyal ağlar (Bağlantı gücü=249) ve Web 2.0 (Bağlantı gücü=228) anahtar kelimeleri izlemektedir.

Referans Ortak Atıf Ağı

Grafik 3 incelendiğinde sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarına yapılan atıfların 2010 yılı itibariyle ilerleyen yıllara paralel olarak artış gösterdiği görülmektedir. Bu bulgu sosyal medyanın akademik çalışmalarda her geçen gün kazandığı önemi de ortaya koymaktadır.

Grafik 3. Yıllara göre atıf dağılımı (Mayıs, 2021)

Referans ortak atıf ağına ilişkin haritalama Şekil 2'de gösterilmektedir. VOSviewer uygulamasında atıfta bulunan referansın minimum düzeydeki alıntı sayısı 20 seçildikten sonra 95914 atıfta bulunan referansın 199'u eşik değerini karşılamaktadır. Haritalamada referans ortak atıf ağına kırmızı küme 77, yeşil küme 66, mavi küme 41 ve sarı küme 15 yazardan oluşarak dört kümeye bölünmüştür. Referans ortak atıf ağı analizine göre en fazla ortak atıf alan yayımlar, atıf sayıları ve bağlantı güçleri Tablo 6'da sunulmuştur.

Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. <i>Business horizons</i> , 53(1), 59-68.	199	957
Roblyer, M. D., McDaniel, M., Webb, M., Herman, J., & Witty, J. V. (2010). Findings on Facebook in higher education: A comparison of college faculty and student uses and perceptions of social networking sites. <i>The Internet and higher education</i> , 13(3), 134-140.	111	925
Madge, C., Meek, J., Wellens, J., & Hooley, T. (2009). Facebook, social integration and informal learning at university: 'It is more for socialising and talking to friends about work than for actually doing work'. <i>Learning, media and technology</i> , 34(2), 141-155.	105	845
Junco, R. (2012). The relationship between frequency of Facebook use, participation in Facebook activities, and student engagement. <i>Computers & education</i> , 58(1), 162-171.	89	749
Selwyn, N. (2009). Faceworking: exploring students' education-related use of Facebook. <i>Learning, media and technology</i> , 34(2), 157-174.	94	726
Manca, S., & Ranieri, M. (2013). Is it a tool suitable for learning? A critical review of the literature on Facebook as a technology-enhanced learning environment. <i>Journal of Computer Assisted Learning</i> , 29(6), 487-504.	69	711

Sonuç ve Tartışma

Son yıllarda yeni gözdemiz olan sosyal medya eğitim-öğretim süreçlerini de hissedilir bir şekilde etkilemiştir. Bu nedenle son zamanlarda eğitim üzerine yapılan araştırmalarda sosyal medya üzerinde de durulmaya başlanmıştır. Herhangi bir araştırma alanındaki eğilimlerin belirlenmesi, araştırmaların kategorize edilmesi ve ihmal edilen noktaların belirlenmesinde oldukça önemlidir. Bu araştırmada sosyal medya ile ilgili 2007-2021 yılları arasında yapılan eğitim araştırmaları bibliyometrik açıdan araştırılmış ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmalar yayın sayısına göre ele alındığında 2018 ve 2019'un en fazla yayın yapılan yıllar olduğu görülmektedir. 2007-2021 yılları arasında genel olarak araştırma sayısına bakıldığında ise 2014 ve 2020 yılları hariç olmak üzere yayın sayısında sürekli bir artış gözlemlenmektedir. Bu durumun sosyal medyanın kullanma oranının özellikle son yıllarda artış göstermesi ve eğitim hayatı devam eden genç kitlenin sosyal medyada aktifliğinin de bu yıllardan itibaren artış göstermesinden kaynaklandığı söylenebilir. Benzer sonuçların Yeşiltaş ve Yılmaz'ın (2021) medya okuryazarlığı ile ilgili eğitim araştırmalarının bibliyometrik analizini yaptıkları çalışmalarında da ortaya çıktığı görülmektedir.

WoS'ta yer alan araştırmaların yayın diline baktığımızda, araştırmaların önemli bir kısmının İngilizce olarak yayımlandığı görülmüştür. Bu durum İngilizce'nin dünyada kabul görmüş bilim dili olması ve bu araştırmanın veri setinin WoS'tan elde edilmiş olmasından kaynaklanan normal bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Türkiye'de yapılmış artırılmış gerçeklikle ilgili tezleri ele alan Altınpulluk (2018); sürdürülebilir kalkınma ve eğitim üzerine bibliyometrik araştırma yapan Doğru ve diğerleri (2019) de benzer bir sonuca ulaşmıştır. Farklı sonuçlara ulaşılan araştırmalarda ulusal yayın yapan dergilerin ele alındığı görülmektedir.

Araştırmaların yayın türüne bakıldığında büyük bir kısmını makalelerin oluşturduğu görülmektedir. Alana katkıda bulunmak isteyen bilim insanlarının daha çok makaleleri tercih etmesi beklenen bir sonuçtur. Eğitim üzerine farklı alanlarda yürütülen bibliyometrik araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Şeref & Karagöz, 2019; Karagöz ve Ardiç, 2019; Doğru ve diğerleri, 2019).

Araştırmacıların kurumları bakımından, sosyal medyada yapılan eğitim araştırmalarını ele aldığımızda ise en fazla ABD'de yer alan üniversitelerin öne çıktığı görülmektedir. Bu durum en fazla tercih edilen yayın dilinin İngilizce olması ile de bağlantılı bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. En fazla yayın yapan araştırmacıların Michigan Eyalet Üniversitesi, Florida Eyaleti Üniversite Sistemi ve Kuzey Carolina Üniversitesi olduğu görülmektedir. Türkiye'de bulunan bir üniversitenin en fazla yayın yapan araştırmacıların bulunduğu ilk 10 kurum arasında yer almaması göze çarpan sonuçlar arasında bulunmaktadır.

Araştırmaları Türkiye'deki kurumlar özelinde incelediğimizde ise sosyal medya ve eğitim alanında Hacettepe Üniversitesi'nin en fazla yayın yapan bilim insanına sahip olduğu görülmektedir. Hacettepe Üniversitesi'ni Anadolu Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi izlemektedir. Bu üniversitelerin, ülkemizin köklü eğitim kurumları olması nedeniyle öne çıkmasının beklendik bir sonuç olduğu söylenebilir.

WoS'ta yer alan sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının en fazla yayımlandığı kaynağın Inted Proceedings, Edulearn Proceedings ve Iceri Proceedings olduğu görülmektedir. Bu bulgu sosyal medya ve eğitim içerikli araştırmaların en fazla sempozyum/bildiri kitaplarında yayımlandığını ortaya koymaktadır.

Sosyal medya ve eğitim ile ilgili en fazla yayın yapan ilk üç ülkenin ABD, İngiltere ve Avustralya olduğu görülmektedir. Bu ülkelerin bilim insanlarını destekleyen köklü kurumlara sahip olması nedeniyle bu sonucun da beklendik olduğu söylenebilir. Türkiye ise bu sıralamada 8. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin ilk 10 ülke arasında yer alması sevindirici olsa da önümüzdeki yıllarda yapılan çalışmalarla daha ön sıralara yükseleceği umut edilmektedir.

Sosyal medya ve eğitim alanında yayımlanan araştırmaların anahtar kelimeleri incelendiğinde, en sık kullanılan anahtar kelimenin sosyal medya olduğu, daha sonra ise sırasıyla yüksek öğretim, Facebook, Twitter, eğitim, teknoloji, e-öğrenme, sosyal ağlar ve Web 2.0 olduğu görülmektedir. Anahtar kelimelerin konuya ilişkin kavramlar olması nedeniyle bu bulgu beklenen bir sonuçtur. Facebook'un da en yaygın kullanılan sosyal medya platformu olması nedeniyle bu sıralamada yer alması normaldir. Ancak Twitter'ın, YouTube'a göre daha fazla anahtar kelime olarak araştırmalarda yer alması ilgi çekici bir sonuçtur. Çünkü YouTube'da eğitime yönelik içeriklerin daha fazla yer aldığı düşünülmektedir.

İlgili alanda atıfta bulunulan referans sıralamasına bakıldığında Junco, Heiberger ve Loken (2011)'in araştırmasının bağlantı gücü en yüksek çalışma olduğu görülmektedir. Bu çalışmayı Tess (2013); Boyd ve Elison (2007)'nin çalışmaları izlemektedir. Bu durumun çalışmaların yayın yılının erken olması ve alana kapsamlı katkıda bulunan çalışmalar olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Özetle sosyal medya ile ilgili yapılan eğitim araştırmalarında;

- En sık yayın yapılan dillerin sırasıyla İngilizce, İspanyolca ve Portekizce,
- En çok yapılan akademik çalışma türlerinin makale, bildiri ve kitap bölümü,
- En çok yayın yapan araştırmacıların bulunduğu kurumların Michigan Eyalet Üniversitesi, Florida Eyaleti Üniversite Sistemi ve Kuzey Carolina Üniversitesi, Türkiye’de ise Hacettepe Üniversitesi,
- En çok araştırma yayımlanan ülkelerin ABD, İngiltere ve Avustralya,
- Sosyal medya ile ilgili yapılan eğitim araştırmalarında en çok kullanılan anahtar kelimelerin “sosyal medya”, “yükseköğretim”, “Facebook”, “Twitter”, “e-öğrenme”, “sosyal ağlar” ve “Web 2.0” olduğu görülmüştür.
- Ayrıca 2010 yılı sonrasında yayımlanan akademik yayınların atıf sayılarında, her geçen yıl bir artış söz konusudur. Bu durum sosyal medya uygulamalarının ve kullanıcılarının sayısı ile doğrudan ilişkilidir.

Öneriler

Bu araştırmada WoS’ta yer alan sosyal medyayla ilgili eğitim araştırmalarının bibliyometrik analizine yer verilmiştir. Araştırmacılar farklı veri tabanları ve veri setlerinden yararlanarak benzer çalışmalar gerçekleştirebilir.

Türkiye’de yayımlanmış sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının eğilimlerinin araştırılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu konuda çalışmak isteyen araştırmacıların Türkiye’de yayımlanmış sosyal medya ve eğitim içerikli tez, makale ve bildirimleri ele almasının ülkemizdeki durumun anlaşılması adına yarar sağlayacağı söylenebilir.

Bu araştırmada 2007-2021 yılları arasındaki sosyal medya ile ilgili eğitim araştırmalarının bibliyometrik analizi yapılmıştır. İlerleyen zamanlarda da konuya ilişkin akademik eğilimlerin takibi açısından benzer araştırmaların yapılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca farklı eğitim alanları üzerine yapılacak olan bibliyometrik analizlerin de alan yazındaki eğilimleri belirleme ve eksikliklerin giderilmesi anlamında katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Altınpulluk, H. (2018). Türkiye’de artırılmış gerçeklikle ilgili hazırlanan tezlerin bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 248-272.
- Aybey, S. (2018). Türkiye’deki din eğitimi çalışmaları bağlamında ‘Uluslararası Yüksek Din Öğretimi Kongresi’(2017) üzerine bibliyometrik analizler. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (10), 415-430.
- Aydın, M. & Çelik, T. (2017) Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım ve doyumlarının incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 82-97.
- Batur, Z. & Özcan, H. Z. (2020). Eleştirel düşünme üzerine yazılan lisansüstü tezlerinin bibliyometrik analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (teke) Dergisi*, 9(2), 834-854.
- Çalapkulu, Ç. & Şimşek, R. (2019). Sosyal medya okuryazarlığının önemi. A. İşman, A. Z. Özgür, A. Eskicumalı ve M. Öztunç(Ed.). *İletişim Çalışmaları* içinde. Sakarya: TOJCAM, 171-182.
- Chadegani, A. A., Salehi, H., Yunus, M., Farhadi, H., Fooladi, M., Farhadi, M., & Ebrahim, N. A. (2013). A comparison between two main academic literature collections: web of science and scopus databases. *Asian Social Science*, 9(5), 18-26. DOI:10.5539/ass.v9n5p18
- Chmiliar, L. (2010). Multiple-case designs. *Encyclopedia Of Case Study Research*, 2, 582-584.
- Çömlekçi, M. F. (2019). Sosyal medyada dezanformasyon ve haber doğrulama platformlarının pratikleri. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7(3), 1549-1563. DOI: 10.19145/e-gifder.583825
- Demir, Y. & Kumcağız, H. (2019). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 23-42.
- Doğru, M., Güzeller, C. O. & Çelik, M. (2019). Geçmişten günümüze sürdürülebilir kalkınma ve eğitim alanında: bibliyometrik bir analiz. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 42-68.
- Eshetu, J. M. (2019). *Sosyal medya okuryazarlığının kültürel farklılık bağlamında incelenmesi: karşılaştırmalı bir analiz*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Johnson, B. & Christensen, L. (2014). Nitel araştırma. Çev. Edt: S. B. Demir içinde, *Eğitim araştırmaları- nicel, nitel ve karma yaklaşımlar* (M. Bütün, Çev., s. 375-408). Ankara: Eğiten Kitap.
- Karagöz, B. & İkoç Ardıç, K. (2019). Ana Dili Eğitimi Dergisinde yayımlanan makalelerin bibliyometrik analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 419-435.

- Kartal, O. Y., Yazgan, A. D. & Kıncal, R. Y. (2017). Bilişim çağında sosyal sermayenin yeni belirleyicileri: Dijital uçurum ve sosyal medya okuryazarlığı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 353-373.
- Konuk, N. & Güntaş, S. (2019). Sosyal medya kullanımı eğitimi ve bir eğitim aracı olarak sosyal medya kullanımı. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries*, 3(4), 1-25.
- Kozan, H. İ. Ö. (2020). Okul psikolojik danışmanlığı ile ilgili yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi: 1980-2019. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(1), 1-28.
- Köşker, H. (2020). Coğrafi İşaret konusunda yazılmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(4), 775-787.
- Okumuş, O. (2019). Tarih öğretiminde sosyal medya ortamlarının kullanımına ilişkin tarih öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish History Educational Journal*, 8(2), 499-535.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal Of Documentation*, 25(4), 348-349.
- Şeref, İ., & Karagöz, B. (2019). Türkçe eğitimi akademik alanına ilişkin bir değerlendirme: Web of Science veri tabanına dayalı bibliyometrik inceleme. *Journal of Language Education and Research*, 5(2), 213-231.
- Utma, S. (2019). Dijital çağın bir gerekliliği olarak sosyal medya okuryazarlığı. *Selçuk İletişim*, 12(2), 1211-1235.
- Van Eck, N. J. & Waltman, L. (2013). *VOSviewer manual*. Leiden: Univeriteit Leiden. 23 Nisan 2021 tarihinde, <https://www.vosviewer.com/download/f-33t2.pdf> adresinden erişildi.
- Yaylak, E. & İnan, S. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyanın kullanılmasına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3 (1), 1-32.
- Yeşiltaş, E. & Yılmaz, A. (2021). Eğitimde Medya Okuryazarlığı ile ilgili Araştırmalara Yönelik Bibliyometrik Bir Analiz. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18 (Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 1-1. DOI: 10.26466/opus.935547